

БҮРЯД УНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БҮРЯДАЙ ОБКОМОЙ,
БҮРЯДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетнай 1921 оной № 16 (17739) 1988 оной январин 20, среда
декабрин 21-нээ гарана Сэн 3 мул.

ХОНИДОЙ ТҮЛ АБАЛГЫЕ ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРНҮҮДЬЭЭ ҺАЙН БЭЛЭДХЭЛТЭЙГЭЭР, ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛЖЭ, АБТААН ХУРЫГАДАА НЭГЭШЬЕ ХОРОЛТОГУЙГӨӨР ТҮЛЖҮҮЛЭЭ!

Нёдондо Сэлэнгын районий Корп Марксын нэрэмжэт колхозой ахалгаша хонишон Александр Цырендондокович Жамьяновай хүтэлбэрилдэг томодхондор бригадын коллективн зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хургаа түлжүүлжэ, хонин бүхнөө 4.4 килограмм ноһо хайшаһаа һэн. Энэ жэлдэһе тэрэнһээ бага бэшэ үрэ дүн туйлаха зорилготой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Ц. Жамьянов, С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Репортаж

ТАД ОНДО БОЛОО

Урда жэлүүдтэ манайда хонишод холдо һэлгэдэжэ бэй даг һэн. Юуб гэхэдэ, отарануудта байрар байгаад хүдэл дуратай хүнүүд олодоггүй бшуу.
Энэ жэлдэ хонишодой өөһдэһе һайн дураар бригадану дие шэнээр эмхидхэжэ, тэдэһин хамтын подраята оруула бди. Жэжээлхэдэ, В. А. Эрмиль гэгшын бригадада өөһдэһе һайн дураар Сергей Лозов, Петр Емельянов, бригад гай хүбүн Андрей дүрбэн хүдэлжэ.
Энэжэлдэ урдаһа хүн бүхэн оор оорингоо элжээтэй нэгдэ долоон хонго хүдэлдэг лэ гэр гэрээ харишдаг, отар да юушье болохо байг, хамаагүй байгаа ха юм. Харин м нөө бидэ эндэ ходо байрлажа хүдэлхэдэ, гэр сооһоһе оод татанабди. Газаагуурхи хүдэлмэришье хууд хайнаа хэһэбди, гэжэ Вадим Александрович хэлэе.
— Тигиһгүй яахабди. Эдэ бүгдэһе ондо хүнүүдтэ хүүл хэ болоо һаемай, гаргашан эхэ болошохо ха юм, гэжэ хонишод хэлэе.
Мүнөө эндэ хонидын түлг хурьгалжа байна. Түрүүшын 250 хурьгад абаад, тобир һайнаар түлжүүлгэдэ.
— Мүү юуһан гэхэдэ, түл абалгын үедэ хонидто эюул хэ үбһеһемэй хуу үгэнгүй, һара һарын нормоор асарна. Тимэһээ нэгэ һарада һайн шанартай хүхэ үбһэн асагадан хуу. Нүгөө һарада мүү, хаб хара үбһэн бушана. Бүхы үбһеһеһе илгажа абаха һэмди, гэжэ бригадир Эрмиль хэлэе.
Бригадынхид байша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 85 хургаа абжа түлжүүлжэ түсбөө үлүүлэн дүүргэхэ зорилготой.
Тэрэһэн колхозой бусад хонишод Я. О. Семенов, Г. И. Емельянов гэгшэдэй отарануудта хонидын түлг хурьгалжа байна.
Л. ТРИФОНОВ,
Тарбагатайн районий «Советская Россия» колхозой партбюрогой секретарь.

АНХАРАЛ МАНДА ХАНДУУЛЫТ

Шэнэ жэлэй түрүүшын халир олошоороо ха. Зүгөөр республикын дунда ээргын дүн ээрэгсүүлэн харахада, хонин үсхэбэрлэхэ һалбарингаа бүхы арга боломжонуудые хуудсаар ашгалама бираагүй байнабди. Нян, түрүүшн хурган үсөө ноор абахаһаа гарна олошоороо гаргалама. Мүн хонидой нооһонхой гарса дээшлэлтэй.
Унгарһан жэлүүдэйхитэй сасуулбал, мүнөө хонидай түлжээлээр һайнаар хангадаг болоо. Хургаа, нооһоһе хэһэр абаха арга биди. Тэдэ һайн дүн юундэ туйлагдаһагүй! Нэгдэхээр, хонишодто, хонишодтой бригадануудай ажал хэргүүдтэ анхарал хандуулагдаха болшоо. Урданда адуун һуртгэ анхарала хандуулаха болоо һэн. Тигиһээ адуу моришые үсөөржэ, ажамжуудай энэ һалбарн хосорон алдаа юм. Харин хонин үсхэбэрлэхэһе баһал энэ замда оронхой гэрэ һайгаһаб.
Мүнөө бүхы эндыагай хүтэлбэрилдэг үнэдэй һу шэһе дээшлүүлжэ, орооһо таламьре шалгажа харахаһа. Түрээ, хэллэе доошолоулжа залалхан хонидоо газагага бариха, үбһэ тэжээлээр тордохуу. Нүүдлэн, декабрин 20-һоо бүхы һуртгэ бэлдэрхэ дэргэһе харуулагдаа байгабди. Хурьгалжа дүтгэдөө хонидо бэлдэрхэ маханһа хүшэр болоо ааб даа. Мүнөө намтай хамта Георгий Константинович Кузнецов, Николай Давыдович Мадоскин гэгшэд хонишоор, хурьгаланаар ажаллана. Нүгэр хонидонхой хүшэ тамир һайн. Үбһэ тэжээлһе хүсэд хүрээр хөөр биди. Хэрбээ ута, хүйтэн хабарой болошоогүй хэда аялдаха юумэн угы даа.
Намарһа шэнэ жэл болотор хэдэн удаа шалгалта үнгэрэгдэ һэн. Мүнөө колхозой проблемнэһе комисси эмхидхэжэ шалгалжа болонхой. Нүхэд ёһоний шалгалта эмхидхэжэ дэһ, аша гүһатай байгаа бшуу. Нүүдэй шалгалтын дүнгөөр һайнаар үблжээлгээ үнгэрэгэ, түл абалгада түгсэ бэлдэрхэ байжа, нэгдэхэ һуури ээлжэ, мүнүн шангаар урмашуулагдаха һэмди.
Мүнөө һуртгэ хонидай гурбадаха хурьгалхан. Эртур абажа томо болоһон хурьгад нүгэһе витамингай гурьд, һайхан үбһэ, тарга талханай зүйл үгэхэдэ. Эдэ үдэр нүүдтэ хонидо үбһэ, голоомноһоо гадна хонин бүхэндэ 300 грамм хүртээхөөр талха тарянай зүйл үгтэнэ.
Бид хонишод һуртэй жэлүүдтэ олон хургаа абжа түлжүүлжэ, ноһоо хэһэр хайшажа туйлаха тэмсэлээ һулуудуулабди. Хөр-гурбан жэлэй саада тэ республика доторнай зууан-хонишодонхой үсөөржэ байгаа. Нёдондо зуутанай ээртэ

ХАЛУУН ХАА ОРОО

Буга һарын бүрһама хүйтэнэй үрдидхэндэ Түхнэһэй районий ажамжуудта эхэ хонидой шэнэ түл—хургаа абжа халуун хаа хуржэ эрбэ. Хонишодой эгээл харюу салгатай ажал эхилэ.
Няһаг бидэ Ленинэй нэрэмжэтэй колхозой эхэ хонидой отарануудтаар ябабди. Энэ колхоз район соогоо эгээл олон хонидые үсхэбэрлэдг ажамжуудай нэгэн юм. Унгарһан жэлдэ энэ бригадаараа зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хургаа түлжүүлэн Бүтүүгэй хонишодто асоходонхой тэдэр гэртээ сугаргалжа үдэр хоол бариха байба.
Бүгдидын шарайшлага харахада гол түлбэ залуушуул. Гэдэһэй дунда колхозой бархэ хонидой нэгэн, һуудэй жэлүүдтэ зуун эхэ хонин бүриһөө 100, 100-һаа дээш хурьгадэ абжа түлжүүлэдг. Ажалтай Алдар Солон Иш шатын орденго Е. Ж. Ангамов биди. Тэрэ өрөөнгоо туйлагдажа хонидон С. Ж. Сибиряковтой ажилханаар ажал туйлажа хэрэлдэнэ. Бидһе, энэ хоорлодондэн оролсободди.
— Энэ жэлэй түл абалгы шэнэ гуримда—гэр бүлын подраята орожо угтаханай гэгшэ, Манайһын 310 эхэ хонидые хурьгалуулаха юм. Сладэ бидэ хоёр хамуудаа минин Оля нүхэрһе абжа хүдэлжэ гэгшээбди. Хани нүхэрһин худалаа һаймаанда хүдэлдэг хүн. Тигиһээһе гэр бүлын подраята ороо хэда өөһдөөрөө ажаллаа һамайн татай байна. Тэдһе мүүһаар хүдэлжэгүйдэй гэжэ хонидо. Гэр бүлын подраята ажаллахада хүн бүхэн ажаллажа гурим, журам сажиха, харюусалгатайгаар хүдэлжэ болоһо, гэжэ Ени Жапович хэлэе.
Энэ отарын ээд байша ондо баһал үндэр уялануудые абанхай. Тэдэр зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хургаа абад түлжүүлжэ, эхэлжэ һалгажа хэда тус бүринһе шэнгүүнэ 20 килограммда хүрэхэ, хонин бүхнөөһөн 4,5 килограмм ноһо хайшаха зорилготой.
Мүн эндэ дүтээг орошодог отарада ахалгаша хонишон Ж. С. Ж. Яжановой бригада 508 эхэ хонидые харуулаһа. Хонишод С. Е. Мадгаев, Р. С. Шойбонов, И. О. Яханов, М. Д. Шехондов тэндэ ажалладе юм. Нёдондой түл 520 жэлэй түлгэ жэлдэһе Б. Г. Шойбонов өрөөнгоо Мария хани нүхэртэй баһал эндэ дүтэ харуулажа, Юрэдөөл ажамжин хонин һуртгэ гол түлбэ эндэл үблжээлүүлгэдэ байна гэжэ хээр.

Колхозой парткомсэй секретарь О. Б. Мухеутай бригада бүхэндэ хуржэ, байра байдалһын, ажалһын харабабди, хонишодтой хоорлодэбди. Хаа хаангай һайн шанартай үбһэнэй һурингаа, хаг ноогоһо хозой түбтэй холбоһон хонин табигданхай. Хэрэг гургаа һаань, мэргэжэлтэдэр, хүтэлбэрилдэгшэдэр хоорлодэ болоо. Отделенин ветеринар нооһон врач Д. С. Шойбонов үдэр бүхэндэ шаху эрбэжэ байдаг. Хонидой байра соо эм домуудые элбээр табатай.
— Түл абалгын үедэ 2-3 һарын туршада үдэр һунгүй эндэ байба болоһонбди. Маанада телевизор хэрэгтэй һэн. Колхозой партком тэрэһине абжа үгэхгүй юм аа гү? гэжэ тэрэ хэлэе.
Мүн худалаа һаймаанай, медицинай, советэй хангалты улам хайжаруулаха шулаа энэ тусхай дэбтэр дээрэ тэмдэглээтэй.
Эдир залуухан басаган, тогошон Марина Ошорова үдэр эдэс шанажа, хонишодые сголодо урба.
Районий бусад ажамжуудай хонишод эндэй Бүтүүгэй хонидой бригадада сулгаржа, түрүү дүй дүршлөө хубалдадаг, хоорлодэбди. Юуб гэхэдэ, эндыг жэлдэһе эндыг эрхэм дүр дунгуудые туйлагдаг бшуу. Тимэһээ КПСС-эй Түхнэһэй райком: «Хонин ажалтай түрүү дүй дүршлэй һуугууһу эндыг эмхидхэ һэн. Тэдэ һуудэй үедэ тус бригада дээрэ (жэлэй туршада) ори ганса уулаалга үнгэрэгдэе.
Мүн эндымай партийна бүрэлдэжэ бди. Энэ хонидой хоёр отарын ахалгаша хонишод Е. Ж. Ангамов, Ж. С. Ж. Яжанов гэгшэд коммунистууд. Коммунист Ангамов—партбюрогой гурлор, Яжановы—агитатор. Колхозой ахамд зоотехник Б. Н. Турбянов эндэ политинформаци үнгэрэгдэе. Ардад хонидын постдо колхозой профкомой түрүүлгэдэ А. Л. Сыбенко тоо бүридэгшэ С. С. Байлов хоёр оруулагданхай.
Мүнөө үедэ колхозой хонидо дундаһаа унынэй хонидон коммунист В. С. Янданов эгээл олон хургаа, 310 эхэ хонидоо деб дээрэ 170 хургаа абаад, гэрэ хоролтогуй түлжүүлэе.
Бүтүүһээ баруун урдаһаа гаража, Эрхуу гол мульһэн дээрүү Зуун-Мориной отделин хонидой хоёр бригада хүрбээбди. Эндэхид баһал гэр бүлын подраятай гурьгалжа абаллана, хонишодой хонидо гэрэ шарагаданхай. Мүнүе һайн шанартай тэжээл асагаданхай. Түл абалга түлгөө оробо. Гансаһаа ажамжуудай бэш, мүн районий агропромой зоотехниктэ эгээл энэ шулаа кампанин үдэр бүхэндэ хонидоһо ошожо, ажабайдалһаан туйлаха ёһотой.
Ж. ЮБУХАЕВ,
Манай корп.
Түхнэһэй район.

Мундэ дүтээг орошодог отарада ахалгаша хонишон Ж. С. Ж. Яжановой бригада 508 эхэ хонидые харуулаһа. Хонишод С. Е. Мадгаев, Р. С. Шойбонов, И. О. Яханов, М. Д. Шехондов тэндэ ажалладе юм. Нёдондой түл 520 жэлэй түлгэ жэлдэһе Б. Г. Шойбонов өрөөнгоо Мария хани нүхэртэй баһал эндэ дүтэ харуулажа, Юрэдөөл ажамжин хонин һуртгэ гол түлбэ эндэл үблжээлүүлгэдэ байна гэжэ хээр.

И. ХУСНУДИНОВ,
Загарай районий агитент
колхозой ахалгаша хонишон.

ХЭ ОРОМНАЙ ЗАМБУУЛИНАЙ БААТАРҮҮДЫЕ ШАГНАБА

СССР-эй Верховно Советэй Президиумай Түрүүлгэдэ гүрэнэй үндэр дээдын шагналнуудта хүртээһөннэ комсомольтнуудые үнэн зүрхтэй амар-шалхалаа, М. С. Горбачевтай эльгэһэн халуун дулаан амар-шалгануудые эднэртэ дамжуула.
Геройнууд-комсомольтнууд үз хэлэхэдэ, замбуулинай дайда соогур ниндэхэ нилдэг ошон шэн жэлэй байгаа, тэрэ эгээл удаан сэг соо үргэлжлэе. Энэй замбуулинай дайһе шэнжэлгэдэ, ашагалгада улахоһорондын харилсаа хонбоо тогтоосон туга улам бури үргэн эхэ арга боломжонуудые нээжэ гэжэ тэмдэглэе.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ, Совет правительствода халуун баяр баясхалан хүрбэе.
А. А. Громькин, замбуулинай баатаруудай хэлэһэн үгэһэнүд сулгаргалтад алгата туйлаһаар угтагдаһан байгаа.
КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэгшүүдэ кандидат, СССР-эй Верховно Советэй Президиумай Түрүүлгэһэн Нэгдэхэ орлогшо П. Н. Демичев болон бусад тусхай туйлагдаг шагналнуудые барюулалгын үедэ байба.
(ТАСС)

Мундэ дүтээг орошодог отарада ахалгаша хонишон Ж. С. Ж. Яжановой бригада 508 эхэ хонидые харуулаһа. Хонишод С. Е. Мадгаев, Р. С. Шойбонов, И. О. Яханов, М. Д. Шехондов тэндэ ажалладе юм. Нёдондой түл 520 жэлэй түлгэ жэлдэһе Б. Г. Шойбонов өрөөнгоо Мария хани нүхэртэй баһал эндэ дүтэ харуулажа, Юрэдөөл ажамжин хонин һуртгэ гол түлбэ эндэл үблжээлүүлгэдэ байна гэжэ хээр.

ХҮДӨӨГЭЙ КОММУНИСТНУУДАЙ ЗОРИЛГОНУУД

1988 оной 18-да Кремль соо орохогүй хэрэгтэй, хонидо бэлдэрхэ байжа, нэгдэхэ һуури ээлжэ, мүнүн шангаар урмашуулагдаха һэмди.
Мүнөө һуртгэ хонидай гурбадаха хурьгалхан. Эртур абажа томо болоһон хурьгад нүгэһе витамингай гурьд, һайхан үбһэ, тарга талханай зүйл үгэхэдэ. Эдэ үдэр нүүдтэ хонидо үбһэ, голоомноһоо гадна хонин бүхэндэ 300 грамм хүртээхөөр талха тарянай зүйл үгтэнэ.
Бид хонишод һуртэй жэлүүдтэ олон хургаа абжа түлжүүлжэ, ноһоо хэһэр хайшажа туйлаха тэмсэлээ һулуудуулабди. Хөр-гурбан жэлэй саада тэ республика доторнай зууан-хонишодонхой үсөөржэ байгаа. Нёдондо зуутанай ээртэ

18-да Кремль соо орохогүй хэрэгтэй, хонидо бэлдэрхэ байжа, нэгдэхэ һуури ээлжэ, мүнүн шангаар урмашуулагдаха һэмди.
Мүнөө һуртгэ хонидай гурбадаха хурьгалхан. Эртур абажа томо болоһон хурьгад нүгэһе витамингай гурьд, һайхан үбһэ, тарга талханай зүйл үгэхэдэ. Эдэ үдэр нүүдтэ хонидо үбһэ, голоомноһоо гадна хонин бүхэндэ 300 грамм хүртээхөөр талха тарянай зүйл үгтэнэ.
Бид хонишод һуртэй жэлүүдтэ олон хургаа абжа түлжүүлжэ, ноһоо хэһэр хайшажа туйлаха тэмсэлээ һулуудуулабди. Хөр-гурбан жэлэй саада тэ республика доторнай зууан-хонишодонхой үсөөржэ байгаа. Нёдондо зуутанай ээртэ

АГУУ ИЛАЛТЫН ҮҮЛДЭ

Саг жэлүүдэд үнэгэрэн ошо-
лго тунхаг Эсэг орондоо хамгаал-
гын Агуу эхний удаа ма-
най совет сэрэгтэй гаргана
Баатаршалангууд улам хурсаар
гэрэлтэн, бүри гүнзгий уда-
тай болохон мэтээр харгадана,
уулзганд ха юм. Тэрнээс гэр-
шэлэн жэжээнуудыг тоолого
боллоо ха, янхал оон байн.
Урган явса эдир залуу хүүбүд,
басагадэй Эхэ орондоо дур-
тайгаар, үнэн гэхэ ябахар хү-
мүүжүүлхэ гэжээ тэрэнэй тоо-
до ороно. Эхэ талаар Хобин
нэгдэхин дунда хургуулида
хүхүүдэд тунхатй худалдмэс
эмхидхэгдэн абуулагдана:

— Эндэ сентябрийн нэгдэнэй
үдэр бүхи нэгдэхин классууд-
та «36 найрамдалай хэсгээ-
нүүдэс үнэгэрэгдээд, Совет-
скэ Союзай Герой Дарма Жа-
наевин Жанаев тухай дэлгэрэн-
гүйгээр хоорин үгэдэг заншал-
тай юм,— гэж партинын рай-
комой пропаганда болон агит-
тацин таганаде даашын ор-
лошо Г. Ц. Цыреторова хөө-
рэнэ.

Галина Цырендоржиевна гэ-
шэмнай бэгша мэргэжлэтэй
хүн юм. Тэрэ юан жэлэй хү-
мээс соо тул хургуулида түү-
хэ болон биеэсөөвөдөин зөг-
нөн, мүн эндэ класс болон
хургуулида гадуур худалдмэс
нэрийн талаар хүтэлбэрлэлээр
ажаллан байна. Тинхэ үедөө
эцэ дунда хургуулида хура-
нган, үедэн Эсэгэ орондоо хам-
гаалгын Агуу эх дунда хабар-
далсан, зоригто Баатаршал-
га хөрүүлжэ, зөлхөгээр уна-
ган хүнүүд тухай хонирхолтой
материалуудыг суглуулаха тола-
р эмхидхэлэй өхэ худалдмэс
ри абуулан.

Хорин нэгдэхин дунда хур-
гуулида Дарма Жанаев хура-
нган намтартай. Эндэ эхин
классуудта тэрэ хуржа, пио-
нертэ агтан байха юм. Уданы
комсомол болоод ябахадна,
нитин ажалда эдбхитэйгээр
хабаадага, нутаггерхидэйгаа
дунда ойлгууламжин худалдмэс
ри абуулдаг хэн.

Мүнөө Хорин нэгдэхин дун-
да хургуулин пионернүүдэй
дружина болон районий пио-
нернүүдэй байхан Советскэ
Союзай Герой Дарма Жанаев
нэрэ зүүнэ.

Агуу эх Илалтын 40 жэлэй
ойн барай үргэнөөр тэмдэг
дэгдэжэ байха үеэр Хорин
нэгдэхин дунда хургуулин
дэгдэжэ үнэгэрэгдэнэй эл-
дэй фронтун дээр уншгал-
та зохиолуудан хүсөө бол-
хоогодо бэлэй. Тэрэнэй энгэр
талын самбар дээрэ дайны
үдэс нэ хургуулида хураган
82 хүнэй нэрэ обогүүд бэшээ-
тэй байдаг.

...Үнэгэрэгш жэлэд тул хур-
гуулин ахалгаша классуудай
30 хурагша бэгша Дина Буда-
ева Бурааловатай сунгаа аян-
шалгын путивекор үбэлэй амар-
лалтын үедэ гэсэй-хото Курск
ошоо эрээ бэлэй.

Тэдэ хүүбүүд, басагадтай уул-
заха хөөрөлдэхэ ушар дей-
ралдаа хэн. Мүн өнөдөнэй
буулгаган фото-зурагуудыш-
еы хараа хүм.

— Орёл болон Курск шуда-

рай дүхэригтэ болохон түүхэ-
тэ байлаан 50 үдэрэй турши-
да гэхэ гү, али иолон табиг-
наа августын 23 болотор үр-
гэглөө. Сталинград шала-
рай хатуу шанга сохилгодо
хүртээн гитлеровчууд эндэ
энэ дүхэригтэ, манжийнэй сэр-
эгтүүдэс үгы хэжэ, үнөгөөр
эбахамнай гэжэ гэнэһэн бай-
гаа. Эндэ болохон байлаан-
да фашистнуудай талаана ми-
ллион шахуу сэрэгшэд хаба-
даа,— гэжэ мүнөө сэрбадахи
класста хурдаг Валентина
Бальжинимева хөөрөнэ.

— Эндэ Орловско-Курскэ
дүхэригтэй тулалдаануудай
үедэ манай Улан Арми фа-
шист хохосуудай нургынен
нуга дараа,— гэжэ комсомо-
лэ Андрей Бородиттай хөөр-
рэлдээдэм дуулгаа хэн.

— Курскэ дүхэригтэй байл-
даануудта фашистнууд 30 ша-
шуу дивизионуудыг алаа. Дай-
санай 500 мянга гаран сэрэг-
шэ үгы хэжээ. Ингэжэ манай
Улан Арми гайхамшатга ила-
та тулгана хэн. Эндэ эрхлэгэр
баатаршалга хөрүүлэн 100 мян-
га гаран сэрэгшэд ордон, медаль-
нуудаар шагнагдаа. 300-һээ
дээшэ манай сэрэгшэд, тэрэ
тоодо Курск шадарай 13 хү-
нүүд Советскэ Союзай Геройн
үндэр нэрэ зэрэгдэ хүртөө
юм,— гэжэ Ира Бамаева мэд-
дүүлбэ.

Ингэжэ манай сэрэгшэд тэрэ
холын дүшэн гурбан ойну
зун Курскын дүхэригтэ боло-
хон байлаанай гал дүлэн дун-
дуур гитлеровскэ Германчин
нургынен бүлгэ мухалхан,
Бронетанка сэрэгтүүдэи
үнчлэн тобогор болхонон түү-
хэтэй. Агуу эх илалтын үүлдэ
эндээшэ эхитэй.

Мартагшээдэй 1943 оной
августын 23-да Орёл болон
Белгород хотонуудай дайсанай
сэрэгтүүдэс сулөөлгдэхэнэй
үдэс Эхэ оронмай нислэг
Москвада Эсэгэ орондоо хам-
гаалгын Агуу эх дайны түүхэ-
дэ тургуулин найндэрэй салот
үхэр буунуудаар будагдан
үгтөө юм.

Орловско-Курскэ дүхэригтэ
болохон тулалдаануудай үедэ
манай сэрэгтүүдэ хүтэлбэрлэ-
жэ абган Советскэ Союзай
Маршалууд Г. К. Жуков, А. И.
Василевский, Военнежско фронт-
тэе командейн армин ген-
ерал Н. Ф. Ватутин гэгшээдэй
дашлын оюун билиг, шала-
дэсэй фронтун дайны эл-
дэй фронтун дээр уншгал-
та зохиолуудан хүсөө бол-
хоогодо бэлэй. Тэрэнэй энгэр
талын самбар дээрэ дайны
үдэс нэ хургуулида хураган
82 хүнэй нэрэ обогүүд бэшээ-
тэй байдаг.

Летчик-инструктор А. Го-
рбач хэдаа гагарай нэгэ
тулалдаанай үедэ дайсанай
аар 9 самолет сохино уна-
гагаа. Имэ ушар урданышье,
хожомшы дэлхэй дээрэ үзгэ-
дөө, дайралдаггүй.

Урдан хэндэшы мэдэгдээ-
гүй байхан Прохорово гэжэ
хурдин хажууда дэлхэйн хо-

ана-мана тулалдаанууд олон

«Динамо» бүлгэмэй Бурла-
дай республиканскэ советэй
үүсхэлээр эмхидхэгдэнэн энэ
мурьсөөндэ хорин командын
250 үдэр берилдаашад хабаа-
даа. Спортын энэ бүлгэмэй
шефэтэ абган хургуулинууд
лэн үрдандаа хабаадаа бай-
хан һаа, хорин мүнөө респу-
бликнай бүхи районундаа
гадаа, Агын автономно ок-
ругһоо айлшад хабаадага, ха-
ба шадлаха туршанан, мэргэ-
жэ шадбаряа дээшлүүлэн
байха юм.

Бэга наһанэй эдир хүүбүүд
гоё хайханаар барилдажа, су-
рлагашадны басуулаа. Манай
республикын билигтэй бэрхэ
барилдашадны дэмжээгэ аб-
хэ эдир хүүбүүдэй урган гаража
байны тренерүүдэ элрүүлбэ.
Энэ үедэн толдэнинэ зүб мур-
гор, найнаар хурган хоржо,
спортын үндэр үрэ дүнгүүдэ
хүргэжэ шадбарын тренер бу-
хээдэ үгы байдагынэ элитэ.

32 килограммай шэгнүүртэ
эгэл олон хүн сугларба. За-
хамнай районий Утаатын
дунда хургуулин хурагша Ба-
яр Балжанов илажа гараха юм
гэжэ сугларгашад хүлэгээгүш-
ше байха. Тэрэ гоё хайхан
арга дүрээтэй, эхэ хүсэл эрмэл-
зтэй байха, илаха туйлаба.
Мухар-Шэбэрээ эрхэн Вася
Булытов тургуулин дүхэригтэ
тэрэндэ туушгээшье һаа, зор-
нигоо мохонгүй, улам эршэм-
тэйгээр тулалдажа, хөөрхөл
нуури эзэлэ. Баяр Жапов
(Түнхэ) бронзо медальяр ша-
гнада.

Спортын байшан соо эдир
спортсменуудтэй янхал байн
бийлдэ тогтоогдошье, бу-
федэй үгы байганинэ халга-
ламнар хэн. Хэрбээ буфедэй
хүдэлгөө гэхэ һаан, үхүүдтэ
тарамжатай байха хэн гэ-
жэ ханагдана.

29 килограм. Эндэ Илья
Сокольников (Захаамин), Жар-
гал Нимбуев (Мухар-Шэбэр)
гэгшэд түгээхэй мурьсөөндэ
уулзаба. Илья түрүү нуури
эзэлэ аргатайшье һаа, зор-
нигоо хуулаш байжа урагша
гүйдөө. Захааминэй районод
хур харбалгаар тренерээр чү-

ӨӨРЫНГӨӨ ХЭЛЭ МАРТАХЫЕ ХЭН БААДХА

Таней редакцида бэшэхэ гү,
али үгы гү гэжэ һаянай бо-
долого боложо ябадаг аад,
бэшэхэл байна даа гэжэ ши-
ддэбэ. Юуб гэхэдэ, буряад
хэлээ мүнөөнэй залуушуулай,
багашуулай мартахагүйн тула
шухала асуудалнууды танай
газетэ, радионы уншошадийн-
гаа, шагнашадийнгаа үрдэ та-
бидаг болохой.

Үнхөөрөөшье, 60-аад онуу-
даар, бидэний бага байхадэ,
Буряад хэлэмэй дэлбэрэхэ бай-
нган булаг шэги үзгэдэн аад,
мүнөө үедэ байра дээрэ тог-
тошоод байна бэшэ гү? Олон
тоото поздууд, уран зөгөл-
шод, мүн соёл-гэгээрэлэй хү-
дэлмэрлэгшэдэ шувел олон
боллоо. Буряад зон тэрэ 60-аад
оннуудта оролб, ажабайдалаа-
раа, эрдэм ухаагараашье со-
хио нилдэггүй дээшэ болсоо
гэжэ мэдэжэ байба.

Тэдэ мүнөө үеын залуушуул
ондоо болохойн даа. Буряад
хүүбүүд бусад ародуудай за-
луушуулаа дутуугүй ябаг лэ,
би буруушаангүйбэ. Тэдэ ган-
сал түрэл хэлээ мартаха гэ-
шэмнай хайшаа юм?

Урван гороудой буряад үхи-
бүүдэй өөрынгөө хэлэ мэдэ-
хэгүдэнь гайхша хэмди. Харин
мүнөө районунуудай түбүүдэй
байдаг, мүн зөриг хүдөө
тохонуудааршье хууааг эрэн
үхүүбүүдэ гансал ородоор хура-
ганаа хананал бидэ — өх-
шүүл үхүүбүүдэ сэдэн, дурбан
тэгшэ болборолотой болго-
хоо ханана гэгшэдби. Имил-
зорилготой хадамий, үхүүбүү-
дэй хоёр хэлэ мэдэжэ байха-
даа бурил һайн бэшэ гү? Үшөө
хургуулидаа хори хэлэ үзээхэ
юм байна. Ород, буряад хэл-
лүүдүүдээр али хөөрлэдэжэ
байхадна яаха юм? Ородоор-
шье үлүү хэлэг лэ даа, энэ хэл-
лэй шухала хэрэгтэй мэдэ-
нэбди. Зүгөөр буряад үзэлэн —
түрэл хэлэмэй ха юм!

Ханана гү, тэрэ Петр ханай
үшөө? Россин арим зонин
ээрлиг Азин зонууд гэжэ Ба-
рун Европын гурзунуудэй шоо
үздэгшэбэ! Үнхөөрөөшье,
Росси гурэн бүхи ажабайда-
лаараа тэдээнээшэ хожомдоно
ябаа. Тинхэ хэдаа нэгэ хэлэ
сагай үнэгэрэгдэ байхадэ, тэрэ
чухатай болхон дээдэ дээр-
зон өөрынгөө хэлэнээ
бэшүүрхэжэ, хари хэлээр хөө-

рэлдээг болоо хэмнай! Зү-
гөөр XIX зуун жэлдэ Пушкин,
Толстой гэхэ мэтэн ородой
агуу эхэ ухаан өөрынгөө ту-
рэл хэлэнэй ямар хайхани
хэлэнгээ хайхани ойлго-
хоол байха.

Бидэ мүнөө яһана эрдэм
номтой болохой гэгшэдби.
Тинхээшэ ябан, манай буряад
олон арадуд хамтаржа, совет
зон гүүлэхэ ёһотой байханаа,
сүрэт хэлэ өөрынгөө дурар
гэрээшэ хэлэн болгожо абан-
һаа мэдэбди. Харин хэн би-
лдэни өөрынгөө хэлэ орхи-
гү, мартаха гээб? Манай пар-
ти гү, Ленин гү? Хэнышье бэшэ!
Бага яһанин хайшан гэжэ
үргэжэ, түрэл хэлэнь, сови-
юмтэ хүгөөшэ тухай эсэсээр,
Ленинэй эхэсэр бэлшэн, хура-
ганан хүн манай гурэн соо ол-
дохэ гү? Үгы даа!

Мүнөө республика соомнай
Буряад хэлээ шудалха талаар
шухала асуудалууд шидэг-
лэжэ байна. Энээнэй бэлдэ —
өхшүүл тулалха ёһотойбди гэ-
жэ хананаб. Районий түбүүдэй,
гороудой байдаг зон нэн түрүүн
өөдэнгөө үхүүбүүдэй гэрээтэ
Буряадаар хөөрлэдэжэ байха
эргээтэй. Ород үетэн үхүүбүү-
дэс ухан болоороо гэгээдэ-
шэхэ гэжэ айлгагү. Үхүүбүүд-
най абхал юумээс үйлсэдэ,
хургуулида абхал байха. Имэ
ажал абуулаа һаа, өхөөн
юум бидэ хэхэдэби. Саашадаа
хургуулин, телевиденин, ра-
диогой хүдэлмэри болгожо үр-
гэжэлнэ ааб даа.

Эхшүүл соо буряад хэлээ
мэдэхэшэгүй хүнүүд байха —
эниэн ойлгошотой, харин үбан
Буряад хэлээтэй эмэ, абанарай
үхүүбүүдэй өөрынгөө хэлэ мэд-
дэхгүй байхадан, гомдолтой
«Үхүүбүүдэй» гороудой үзэлэ,
орой үхүүбүүдэй хүүдээтэй саад-
та гансал ородоор хэлээ бу-
рашоо», — гэжэ байха хүнэй

хэлхэдэ, би үнэншэдэггүйб.
Би өөрөөшье хоёр үхүүбүүд-
тэйб. Гороудой үдэн, тэдэ
тэдэмни ородоор, буряадаар
тэгшэ мэдээдэг лэ. Гансал хур-
гуулиданы буряад хэлэн үгы.
Тэрэн мүү.

Минни хэлээшэдэ үнэншөө-
гүй зондо нэгэ жэшэ хэлээхэ
байнаб. Нэгэ хэды жэлэй саана
украин хамгаатай, зурган наһа
хэршэлэн хүүбүүтэй офицер
хүрэн Харьков хотодоо ту-
руушынхэсэ Улан-Үдэдэ бу-
раа хэн. Мууханааршье һаа,
эсэгтээ буряадаар хөөрлө-
лөжэ байхан хүүбүүе хараад,
би эхэ гайхша хэм. Буряад
орон нутагһаа холо байхадэ,
үгышы һаа, колтур абаад эр-
хэдэ, өөрын хэлэнээ хайхан
юуман үгы байгаа хаш даа.

Наяшад радиогоор, түхэрэн
столэй саана болохон буряад
хэлэн тухай хөөрлөдөө шагнаа
хэм. Буряад номууды эхээр
гаргаа гэжэ шидэхэжэ бай-
гаа юм ха гэжэ ойлгобо. Тэдэ
тэдэ номууды хэн уншадаг
юм? Библиотекэдэ, магази-
нуудта тэдэ номуудай тоон
болохынен гү? Харин «Харас-
гай» журналай би болошы,
«Буряадаар хэлээ хурааг гэ-
нэ» телевиденин дамжуулгы,
хүүдэгүе ба гороудой олон
хургуулинуудта буряад хэлээ
үзээхэ эхиллэе өөн түрүүн би
хайшаанаб. Энээнээшэ гадна
Улаан-Үдэдэ буряад хургуули-
нууды нэгээшэ һаа, ямар юм?
Тэдэ би буряад дунууд тухай
асуудал табинаб. Манай ком-
позиторнуудһаа багашуудла
анхарала гансал Д. Аюшев
эхээр табидог хэн. Ород, со-
вет туунууды абжа үзээдэ,
хаданы шашуу үхүүбүүдэ зо-
роулагданхай байдаг. Ямар
хайханаар хубалсанхайнууд яһан
бүхэнэй үхүүбүүд телеви-
зорой «Хүүхүн ноотонууд»
гэгшэн дамжуулгада хабаадага,
дээрхэлээжэ байдаг гэгшэб?

Манай республикада буряад
үхүүбүүд дуу, хатарай тиймэр
хүү бүлгэм радио,
индэ, үгышы һаа, гороудой
пионернуудэй байшандаа би
болгоходо яаха юм? Тэдэний
уран хайханаар радиоо дуу-
лалдахы дуулахадна, телеви-

ханхина
зэрээр хараа
мнай үхүүбүүд
лалдахэ байгаа
Хүүгэдэй үн-
хургуулида
Горшкова бу-
гной һайн бу-
гнойой. Зүгөөр
Буряадаараа
Буряадааршан-
лай жалнуудта
наг хургуулин
стын хургуули
дэ дуу, хатар
ябуулалдаха
нахадна, энэ
найханаар дуула-
бууд олдохэ
һээр радио, тел-
гэдэ үхүүбүүдэй
гэм би болгон
һананаб. Мүн
этирнуудай дэ-
гэжэ бэшээдэг
багашуудай дуу-
хэ үзэхэдэнэй
тэй хүүгээшэнэй
гурбан зуу
хэй! Тэдэ гур-
хэн зори
партидаа
ж
хубисга
ниң багш
ниң багш
бад юм
дэ мүлжэ
шог лэ!
Багашууд
эргэн шад
мнай хүүхүн
шад мэдэ.
Мүнөө бур-
гуулида
бөл
тэй болошын
багш
дур бид К
һагын
үдари
ловай ямар
дэ амһа
партинын
Гансал опере
лигтэй дууш-
оронот
рингий, «Лон
манд амсан-
буудата совет
дангий, бидр-
амай ху
шуулайнга
дэ дабуу
сагайдага
дэмэ, буря-
д ху
нууда дуушан таря
хэнь болоно
гэжэ ханахэ
юндэ Лен
Буряадай
УУ хургаан
министр
ческа тй

Ушөө саашадаа нэгэ эхэ шу-
хала юумэн тухай бэшэхэ гээ
хэм. Би өөрөө ажаллаараа ху-
гэн, дуунтай холбоотой хүниб.
Тэдэ болоходоин, ямар дуу-
нууды багашуулай дуулдаг
ба гээн асуудал нэгэшы хү-
ни, радио, телевиденишье,
Советой ба Гэгээрэлэй мини-
стерстэнуудышье, Буряадай
Композиторнуудай холбоонийн
— хэнийшье ханаа зообо-
ногүй. Хаража үзэг, тоолохо
боллоо һаа, хоёр гарайхана
байха, нэгэшы гарайхана хура-
гуудта багашуулай дуулдаг
дуратай дунууд багтахал! Нэн
түрүүн аяар гушаад жэлэй саана
Бау Япиловтай бэлшэн
«Саган далитай гулабха» бай-
ха. Магад, манай композитор-
нууд дуунууды бэшээдэби
гэгшээдэ болохо. Тэдэ юуна
үхүүбүүд дуулахагү? Сэхьнэй
хэлхэдэ, үхүүбүүдэй дуунууд
үгы, һаан дуунууд үгы! Һайн-
наар бэшээлэн ба гүйсэдэг-
дэнэн дунууда ягаашы һаа,
шагнашадтаа хүрээдэг. Залуу
композиторнууд В. Усович, В.
Юшин хоёр бага эргэч үхи-
бүүдэ зороулжа бэшээдэг.
Тэдэ би буряад дунууд тухай
асуудал табинаб. Манай ком-
позиторнуудһаа багашуудла
анхарала гансал Д. Аюшев
эхээр табидог хэн. Ород, со-
вет туунууды абжа үзээдэ,
хаданы шашуу үхүүбүүдэ зо-
роулагданхай байдаг. Ямар
хайханаар хубалсанхайнууд яһан
бүхэнэй үхүүбүүд телеви-
зорой «Хүүхүн ноотонууд»
гэгшэн дамжуулгада хабаадага,
дээрхэлээжэ байдаг гэгшэб?

Манай республикада буряад
үхүүбүүд дуу, хатарай тиймэр
хүү бүлгэм радио,
индэ, үгышы һаа, гороудой
пионернуудэй байшандаа би
болгоходо яаха юм? Тэдэний
уран хайханаар радиоо дуу-
лалдахы дуулахадна, телеви-

Хүхи шубуун дуула.

Бултанай элүүр энх ПУБЛ

Хайшан гэжэ ута наһа наһа

«Эршүүлэ» ганингты гэгшэн гаршаг доро 70-аад онууд-
«Литературна газет» демограф Б. Урланисай (наһа
баранхай) статья толилоо хэн. Эршүүлэй наһан богино
боллоо гээд тэрэ ханагага зобон бэшэ бэлэй, һүүлэй жэл-
нүүдтэ энэ баримта нэгэ бага дээшлэн байна. Тинхээдэ
Арменида эршүүлээ эгэл амжалтатайгаар «Гаманан»,
Эндэхэ эршүүл 70,5 жэл наһа наһана, эниэн орон дото-
ройһоо 6 шахуу жэлээр олон. Эниэнин хайшан гэжэ
тайлбарнича болохо! Имэ асуудалтайгаар АПН-эй нор-
респондент мэргэжлэтэдэ хандаһан байгаа.

Юрий Давидания, Арменин
ССР-эй Элүүрэй хамгаалгын
министерствын ахмад генратр
ба геронтолог:

— Хада уланууд, сээр
агаар наранай нэгэ бага эхэ-
гээ радиаци, булагтай улан
гэхэ мэтэн эндишэ байгалин
эрхэ байдаг Арменида ажа-
нуудаг хүнүүдэй ута наһа эд-
лэхэдэ тунэ нэмэри болон
гэгшэ ханама халшаг боло-
тор хэлэгдэжэ хэн. Манай
республикын хүдөө нутагуудта
ажагууд хүүнүүдтэ хабаа-
тай шалтаганууд нэрлэгдэдэ
байна. Тэдэ Арменин хүн
зонной гурбанай хоёр хубын
гороудууд ажагууна ха юм.
Тинхээдэ 80 наһа хүрэнэн хү-
нүүдэй тоо гороудышье, ху-
доогышье ажагуушадэй дун-
дэ адируу. 100 наһатай үсөөн
бэш эрхээтэ хото гороудууд
бэш эрхээтэ хото гороудууд
саг үргэлжэ ажагуудай бай-
на.

Имэ болоходоо хүнэй ута
наһа эдлэхэдэ, орсон той-
ронжой дэлхэй өөрынгөө үргэ-
лүүрээдэг байгааһаа һаа, гол
чүргэ дүргэнэ бэш. Ута на-
һатай үгтэй, бар хүсэндэ ажал
саг үргэлжэ хэдэг хүнүүд ута

Сурен Каралетян, Арменин
Госпланай Экономикын болон
түсбэлгэлин эрдэм шинэчлэг-
чин институтай демографин
секторые даагша:

— Бури ута наһа эдлэхэ шал-
таг боложо үргэдэ социальнэ
эдлэб эрхэ хүсэллүүдэй дун-
дэлаа нимэ үзэл тэмдэгтэй
байнаб: гэнэ үсэлэй шалта-
наар республика дотор хүнүүд
дэлхэй наһа бараха абелд бүхи
орон доторхи хэмжээнээ хоёр
дахин шахуу доогуур гээшэ.
Нэн түрүүн энэшы юунг
тэй холбоотойб габал, хүн

не, слесарины
дэр—түбэнэй ажалны
—А. Н. С. бөлүүдэй
рой симиндээ юм. О
л, урдэн 12
ХОБДН: худалдмэс
Москвайгад боллоо.
настика, үмтэй сугтаа
матюшеск Цыденмэч
9.35, 10тр Дамбаевт
класс. Иориса Будаев
лэн. 11шөсөө гэгшээ
шадта. Гүхүүдэн 380
аһо за эдэлүүр
10.35 тэй эдихэ тэй
12.35—Аванэ, буйлууд
ств», 15ын шэбэхэ ө
төө—8 өдн.
фильм. 1тэй байра
—6дэм элүүрэй он
һонин дэй. Эхэ ядах
согты ба Жашээн, үх-
гын аюулоо авто-уналу
21.20—Шэбэхэ хам-
дуулар роор сээрлэр
Хубинга, 15энгэн тээл-
торо, 22шөсөө тракторта
—8 сээр хээрлүүр
фильм. «Соогуур аджа
—6дэм түрүүнхэдэг жэ
найнаар түлг
ий үнөөд болго
Реш табигдаха ма
Ц. В. паринаар эдлэ
хэрэгтэй. 11
Наратайдан

Республиканская типография (госплотерн хэр-
стенного комитета Бурятской АССР) — 300—
делам издательстве, полиграфия — до шоо баш-
ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленин
Н-04317. Контакт № 16. Индекс
1921
1-133
ТОМТС
НИ
летари
пар жол
хэн зори
партидаа
ж
хубисга
ниң багш
ниң багш
бад юм
дэ мүлжэ
шог лэ!
Багашууд
эргэн шад
мнай хүүхүн
шад мэдэ.
Мүнөө бур-
гуулида
бөл
тэй болошын
багш
дур бид К
һагын
үдари
ловай ямар
дэ амһа
партинын
Гансал опере
лигтэй дууш-
оронот
рингий, «Лон
манд амсан-
буудата совет
дангий, бидр-
амай ху
шуулайнга
дэ дабуу
сагайдага
дэмэ, буря-
д ху
нууда дуушан таря
хэнь болоно
гэжэ ханахэ
юндэ Лен
Буряадай
УУ хургаан
министр
ческа тй

АРЕ. Египедэй эхэрнүүдэй уран хайханаар үгэлзатуулан
нэгэһэн, элдэб үнөөр ялазһан зүүн үгэлэй заншалта зу-
рагтундай хибсүүд орон доторошье, мүн хилин саагуура-
гы үндэр сөгилтэдэ хүртэдэг юм.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Каир шадархи хибсээй фабрикада.
ТАСС-ай фотохронико.